Oikeustapauskokoelma

UNIONIN YLEISEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)

25 päivänä kesäkuuta 2020*

Yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka – Ukrainan tilanteen johdosta toteutetut rajoittavat toimenpiteet – Varojen jäädyttäminen – Luettelo henkilöistä, yhteisöistä ja elimistä, joihin varojen ja taloudellisten resurssien jäädyttäminen kohdistuu – Kantajan nimen pysyttäminen luettelossa – Neuvoston velvollisuus varmistua siitä, että kolmannen valtion viranomaisen päätös on tehty kunnioittaen puolustautumisoikeuksia ja oikeutta tehokkaaseen oikeussuojaan

Asiassa T-295/19,

Oleksandr Viktorovych Klymenko, kotipaikka Moskova (Venäjä), edustajanaan asianajaja M. Phelippeau,

kantajana,

vastaan

Euroopan unionin neuvosto, asiamiehinään A. Vitro ja P. Mahnič,

vastaajana,

jossa vaaditaan SEUT 263 artiklan nojalla kumoamaan Ukrainan tilanteen johdosta tiettyihin henkilöihin, yhteisöihin ja elimiin kohdistettavista rajoittavista toimenpiteistä annetun päätöksen 2014/119/YUTP muuttamisesta 4.3.2019 annettu neuvoston päätös (YUTP) 2019/354 (EUVL 2019, L 64, s. 7) ja Ukrainan tilanteen johdosta tiettyihin henkilöihin, yhteisöihin ja elimiin kohdistettavista rajoittavista toimenpiteistä annetun asetuksen (EU) N:o 208/2014 täytäntöönpanosta 4.3.2019 annettu neuvoston täytäntöönpanoasetus (EU) 2019/352 (EUVL 2019, L 64, s. 1) siltä osin kuin kantajan nimi on pysytetty luettelossa henkilöistä, yhteisöistä ja elimistä, joihin kyseisiä rajoittavia toimenpiteitä sovelletaan,

UNIONIN YLEINEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja D. Spielmann sekä tuomarit O. Spineanu-Matei ja R. Mastroianni (esittelevä tuomari),

kirjaaja: E. Coulon,

on antanut seuraavan

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

tuomion

Asian tausta

1 Nyt käsiteltävässä riita-asiassa on kyse tiettyihin henkilöihin, yhteisöihin ja elimiin sen jälkeen, kun Kiovan (Ukraina) itsenäisyysaukion mielenosoitukset oli tukahdutettu helmikuussa 2014, Ukrainan tilanteen johdosta kohdistetuista rajoittavista toimenpiteistä.

2 Kantaja Oleksandr Viktorovych Klymenko on toiminut Ukrainan tulo- ja palkkioministerinä.

3 Euroopan unionin neuvosto antoi 5.3.2014 päätöksen 2014/119/YUTP Ukrainan tilanteen johdosta tiettyihin henkilöihin, yhteisöihin ja elimiin kohdistettavista rajoittavista toimenpiteistä (EUVL 2014, L 66, s. 26). Samana päivänä neuvosto antoi asetuksen (EU) N:o 208/2014 Ukrainan tilanteen johdosta tiettyihin henkilöihin, yhteisöihin ja elimiin kohdistettavista rajoittavista toimenpiteistä (EUVL 2014, L 66 s. 1).

4 Päätöksen 2014/119 johdanto-osan ensimmäisessä ja toisessa perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(1) Neuvosto tuomitsi 20 päivänä helmikuuta 2014 erittäin voimakkain sanakäänteinkaikenlaisen väkivaltaan turvautumisen Ukrainassa. Se vaati väkivaltaisuuksien välitöntä lopettamista Ukrainassa sekä ihmisoikeuksien ja perusvapauksien täysimääräistä kunnioittamista. Se kehotti Ukrainan hallitusta noudattamaan äärimmäistä pidättyvyyttä ja oppositiojohtajia sanoutumaan irti niistä, jotka turvautuvat radikaaliin toimintaan, kuten väkivaltaan.

(2) Neuvosto päätti 3 päivänä maaliskuuta 2014 keskittää rajoittavat toimenpiteet niiden henkilöiden, joiden on todettu olevan vastuussa Ukrainan valtionvarojen väärinkäytöstä, sekä ihmisoikeuksien loukkaamisesta vastuussa olevien henkilöiden varojen jäädyttämiseen ja takaisinsaantiin, jotta voidaan lujittaa ja tukea oikeusvaltiota ja ihmisoikeuksien kunnioittamista Ukrainassa.”

5 Päätöksen 2014/119 1 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Jäädytetään kaikki liitteessä luetelluille henkilöille, joiden on todettu olevan vastuussa Ukrainan valtionvarojen väärinkäytöstä, sekä ihmisoikeuksien loukkaamisesta Ukrainassa vastuussa oleville henkilöille ja näitä henkilöitä lähellä oleville luonnollisille henkilöille, oikeushenkilöille, yhteisöille tai elimille kuuluvat taikka näiden omistuksessa, hallussa tai määräysvallassa olevat varat ja taloudelliset resurssit.

2. Mitään varoja tai taloudellisia resursseja ei saa suoraan tai välillisesti asettaa liitteessä lueteltujen luonnollisten henkilöiden, oikeushenkilöiden, yhteisöjen tai elinten saataville tai hyödynnettäviksi.”

6 Tätä varojen jäädyttämistä koskevat yksityiskohtaiset säännöt määritellään päätöksen 2014/119 1 artiklan 3–6 kohdassa.

7 Päätöksen 2014/119 mukaisesti asetuksessa N:o 208/2014 säädetään kyseessä olevien rajoittavien toimenpiteiden toteuttamisesta ja määritellään niitä koskevat yksityiskohtaiset säännöt pääosin samansisältöisesti kuin mainitussa päätöksessä.

8 Päätöksessä 2014/119 ja asetuksessa N:o 208/2014 mainittujen henkilöiden nimet ovat kyseisen päätöksen liitteeseen ja kyseisen asetuksen liitteeseen I sisältyvässä luettelossa (jäljempänä luettelo), jossa myös esitetään erityisesti heidän luetteloon merkitsemisensä perustelut. Kantajan nimeä ei alun perin ollut luettelossa.

9 Päätöstä 2014/119 ja asetusta N:o 208/2014 muutettiin päätöksen 2014/119 täytäntöönpanosta 14.4.2014 annetulla neuvoston täytäntöönpanopäätöksellä 2014/216/YUTP (EUVL 2014, L 111, s. 91) ja asetuksen N:o 208/2014 täytäntöönpanosta 14.4.2014 annetulla neuvoston täytäntöönpanoasetuksella (EU) N:o 381/2014 (EUVL 2014, L 111, s. 33) (jäljempänä yhdessä tarkasteltuina huhtikuun 2014 toimet).

10 Huhtikuun 2014 toimilla kantajan nimi lisättiin kyseessä olevaan luetteloon, jossa esitettiin tunnistustietona ”entinen tulo- ja palkkioministeri” ja seuraavat perustelut:

”Henkilö on tutkinnan alaisena Ukrainassa epäiltynä osallisuudesta rikoksiin, jotka liittyvät Ukrainan valtion varojen kavaltamiseen ja niiden siirtämiseen laittomasti Ukrainan ulkopuolelle.”

11 Kantaja nosti unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 30.6.2014 jättämällään kannekirjelmällä kanteen, joka rekisteröitiin numerolla T-494/14 ja jossa hän vaati erityisesti huhtikuun 2014 toimien kumoamista itseään koskeneilta osin.

12 Neuvosto antoi 29.1.2015 päätöksen (YUTP) 2015/143 päätöksen 2014/119 muuttamisesta (EUVL 2015, L 24, s. 16) ja asetuksen (EU) 2015/138 asetuksen N:o 208/2014 muuttamisesta (EUVL 2015, L 24, s. 1).

13 Päätöksessä 2015/143 täsmennettiin 31.1.2015 alkaen henkilöiden, joita varojen jäädyttäminen koski, luetteloon merkitsemisen kriteerejä. Siinä erityisesti korvattiin päätöksen 2014/119 1 artiklan 1 kohta seuraavasti:

”1. Jäädytetään kaikki liitteessä luetelluille henkilöille, joiden on todettu olevan vastuussa Ukrainan valtionvarojen väärinkäytöstä, sekä ihmisoikeuksien loukkaamisesta Ukrainassa vastuussa oleville henkilöille ja näitä henkilöitä lähellä oleville luonnollisille henkilöille, oikeushenkilöille, yhteisöille tai elimille kuuluvat taikka näiden omistuksessa, hallussa tai määräysvallassa olevat varat ja taloudelliset resurssit.

Tätä päätöstä sovellettaessa henkilöihin, joiden on todettu olevan vastuussa Ukrainan valtionvarojen väärinkäytöstä, sisältyvät henkilöt, joiden osalta Ukrainan viranomaiset tutkivat seuraavaa:

a) Ukrainan julkisten varojen tai julkisen omaisuuden väärinkäyttö tai osallisuus siihen; tai

b) julkisessa tehtävässä olevan henkilön aseman väärinkäyttö perusteettoman hyödyn tuottamiseksi henkilölle itselleen tai kolmannelle osapuolelle ja näin ollen vahingon aiheuttaminen Ukrainan julkisille varoille tai julkiselle omaisuudelle taikka osallisuus siihen.”

14 Asetusta N:o 208/2014 muutettiin asetuksella 2015/138 päätöksen 2015/143 mukaisesti.

15 Neuvosto antoi 5.3.2015 päätöksen (YUTP) 2015/364 päätöksen 2014/119 muuttamisesta (EUVL 2015, L 62, s. 25) ja täytäntöönpanoasetuksen (EU) 2015/357 asetuksen N:o 208/2014 täytäntöönpanosta (EUVL 2015, L 62, s. 1) (jäljempänä yhdessä tarkasteltuina maaliskuun 2015 toimet). Päätöksellä 2015/364 yhtäältä korvattiin päätöksen 2014/119 5 artikla jatkamalla rajoittavien toimenpiteiden soveltamista kantajan osalta 6.3.2016 saakka ja toisaalta muutettiin viimeksi mainitun päätöksen liitettä. Täytäntöönpanoasetuksella 2015/357 muutettiin siten asetuksen N:o 208/2014 liitettä I.

16 Maaliskuun 2015 toimilla kantajan nimi pysytettiin luettelossa, jossa esitettiin tunnistustietona ”entinen tulo- ja palkkioministeri” ja seuraavat uudet perustelut:

”Henkilöä koskevat Ukrainan viranomaisten käynnistämät rikosoikeudelliset menettelyt, joiden syynä on julkisten varojen tai julkisen omaisuuden väärinkäyttö ja julkisessa tehtävässä olevan henkilön aseman väärinkäyttö perusteettoman hyödyn tuottamiseksi henkilölle itselleen tai kolmannelle osapuolelle ja näin ollen vahingon aiheuttaminen Ukrainan julkisille varoille tai julkiselle omaisuudelle.”

17 Kantaja nosti unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 15.5.2015 jättämällään kannekirjelmällä kanteen, joka rekisteröitiin asianumerolla T-245/15 ja jossa hän vaati erityisesti maaliskuun 2015 toimien kumoamista itseään koskeneilta osin.

18 Neuvosto antoi 4.3.2016 päätöksen (YUTP) 2016/318 päätöksen 2014/119 muuttamisesta (EUVL 2016, L 60, s. 76) ja täytäntöönpanoasetuksen (EU) 2016/311 asetuksen N:o 208/2014 täytäntöönpanosta (EUVL 2016, L 60, s. 1) (jäljempänä yhdessä tarkasteltuina maaliskuun 2016 toimet).

19 Maaliskuun 2016 toimilla rajoittavien toimenpiteiden soveltamista jatkettiin erityisesti kantajan osalta 6.3.2017 saakka, mutta hänen nimeämisensä perusteluja ei muutettu verrattuina maaliskuun 2015 toimien perusteluihin.

20 Unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 28.4.2016 jättämällään kirjelmällä kantaja tarkisti asiaa T-245/15 koskenutta kannekirjelmää unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 86 artiklan mukaisesti vaatiakseen myös maaliskuun 2016 toimien kumoamista itseään koskeneilta osin.

21 Työjärjestyksensä 132 artiklan nojalla 10.6.2016 antamallaan määräyksellä Klymenko v. neuvosto (T-494/14, EU:T:2016:360) unionin yleinen tuomioistuin hyväksyi edellä 11 kohdassa mainitun kanteen toteamalla, että se oli selvästi hyväksyttävä, ja kumoamalla siis huhtikuun 2014 toimet kantajaa koskeneilta osin.

22 Neuvosto antoi 3.3.2017 päätöksen (YUTP) 2017/381 päätöksen 2014/119 muuttamisesta (EUVL 2017, L 58, s. 34) ja täytäntöönpanoasetuksen (EU) 2017/374 asetuksen N:o 208/2014 täytäntöönpanosta (EUVL 2017, L 58, s. 1) (jäljempänä yhdessä tarkasteltuina maaliskuun 2017 toimet).

23 Maaliskuun 2017 toimilla rajoittavien toimenpiteiden soveltamista jatkettiin 6.3.2018 saakka, mutta kantajan nimeämisen perusteluja ei muutettu verrattuina maaliskuun 2015 toimien perusteluihin.

24 Unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 27.3.2017 jättämällään kirjelmällä kantaja tarkisti uudelleen asiaa T-245/15 koskenutta kannekirjelmää vaatiakseen myös maaliskuun 2017 toimien kumoamista itseään koskeneilta osin.

25 Unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi 8.11.2017 antamallaan tuomiolla Klymenko v. neuvosto (T-245/15, ei julkaistu, EU:T:2017:792) kaikki edellä 17, 20 ja 24 kohdassa mainitut kantajan vaatimukset.

26 5.1.2018 kantaja toimitti 8.11.2017 annetusta tuomiosta Klymenko v. neuvosto (T-245/15, ei julkaistu, EU:T:2017:792) unionin tuomioistuimeen valituksen, joka kirjattiin asianumerolla C-11/18 P.

27 Neuvosto antoi 5.3.2018 päätöksen (YUTP) 2018/333 päätöksen 2014/119 muuttamisesta (EUVL 2018, L 63, s. 48) ja täytäntöönpanoasetuksen (EU) 2018/326 asetuksen N:o 208/2014 täytäntöönpanosta (EUVL 2018, L 63, s. 5) (jäljempänä yhdessä tarkasteltuina maaliskuun 2018 toimet).

28 Maaliskuun 2018 toimilla rajoittavien toimenpiteiden soveltamista jatkettiin 6.3.2019 saakka, mutta kantajan nimeämisen perusteluja ei muutettu verrattuina maaliskuun 2015 toimien perusteluihin.

29 Kantaja nosti unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 30.4.2018 jättämällään kannekirjelmällä kanteen, joka rekisteröitiin asianumerolla T-274/18 ja jossa hän vaati maaliskuun 2018 toimien kumoamista itseään koskeneilta osin.

30 Joulukuun 2018 ja helmikuun 2019 välisenä aikana neuvosto ja kantaja kävivät runsasta kirjeenvaihtoa kyseessä olevien rajoittavien toimenpiteiden voimassaolon mahdollisesta jatkamisesta kantajan osalta. Neuvosto erityisesti toimitti kantajalle useita Ukrainan syyttäjänviraston (jäljempänä BPG) kirjeitä kantajaan kohdistetuista rikosoikeudellisista menettelyistä, joita se aikoi käyttää perustana kyseiselle jatkamiselle.

31 Neuvosto antoi 4.3.2019 päätöksen (YUTP) 2019/354 päätöksen 2014/119 muuttamisesta (EUVL 2019, L 64, s. 7) ja täytäntöönpanoasetuksen (EU) 2019/352 asetuksen N:o 208/2014 täytäntöönpanosta (EUVL 2019, L 64, s. 1) (jäljempänä yhdessä riidanalaiset toimet).

32 Riidanalaisilla toimilla kyseessä olevien rajoittavien toimenpiteiden soveltamista jatkettiin 6.3.2020 saakka, ja kantajan nimi pysytettiin luettelossa, jossa esitettiin samat perustelut kuin ne, jotka on esitetty edellä 16 kohdassa, ja niiden yhteydessä esitettiin seuraava täsmennys:

”Neuvoston asiakirja-aineistossa olevien tietojen perusteella Klymenkon kohdalla on kunnioitettu oikeutta puolustukseen ja oikeutta tehokkaaseen oikeussuojaan niissä rikosoikeudellisissa menettelyissä, joihin neuvosto tukeutuu. Tämä käy ilmi erityisesti tutkintatuomarin 5.10.2018 antamasta päätöksestä antaa lupa erityistutkintaan poissaolevana.”

33 Neuvosto ilmoitti 5.3.2019 päivätyllä kirjeellä kantajalle häntä koskevien rajoittavien toimenpiteiden pitämisestä voimassa. Se vastasi kantajan 19.12.2018, 21.1. ja 4.2.2019 päivätyssä kirjeenvaihdossa esittämiin huomautuksiin ja toimitti hänelle riidanalaiset toimet. Lisäksi neuvosto ilmoitti määräajan huomautusten esittämiseksi sille ennen päätöksen tekemistä kantajan nimen mahdollisesta pysyttämisestä luettelossa.

Käsiteltävän kanteen nostamisen jälkeiset tosiseikat

34 Unionin yleinen tuomioistuin kumosi 11.7.2019 antamallaan tuomiolla Klymenko v. neuvosto (T-274/18, EU:T:2019:509) maaliskuun 2018 toimet kantajaa koskevilta osin.

35 Unionin tuomioistuin kumosi 26.9.2019 antamallaan tuomiolla Klymenko v. neuvosto (C-11/18 P, ei julkaistu, EU:C:2019:786) yhtäältä 8.11.2017 annetun tuomion Klymenko v. neuvosto (T-245/15, ei julkaistu, EU:T:2017:792) (ks. edellä 25 kohta) ja toisaalta maaliskuun 2015, maaliskuun 2016 ja maaliskuun 2017 toimet kantajaa koskevilta osin.

Oikeudenkäyntimenettely ja asianosaisten vaatimukset

36 Kantaja on nostanut nyt esillä olevan kanteen unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 3.5.2019 toimittamallaan kannekirjelmällä.

37 Neuvosto toimitti vastineensa 29.7.2019.

38 Menettelyn kirjallinen vaihe päättyi 20.9.2019, koska kantaja ei toimittanut vastausta asetetussa määräajassa.

39 Koska unionin yleisen tuomioistuimen jaostojen kokoonpanoa muutettiin työjärjestyksen 27 artiklan 5 kohdan mukaisesti, uusi esittelevä tuomari nimettiin viidenteen jaostoon, johon nyt käsiteltävä asia osoitettiin.

40 Unionin yleinen tuomioistuin kehotti 20.11.2019 työjärjestyksen 89 artiklan mukaisena prosessinjohtotoimena asianosaisia esittämään sille huomautuksensa 11.7.2019 annetusta tuomiosta Klymenko v. neuvosto (T-274/18, EU:T:2019:509) ja 26.9.2019 annetusta tuomiosta Klymenko v. neuvosto (C-11/18 P, ei julkaistu, EU:C:2019:786) tässä asiassa tehtävistä päätelmistä. Asianosaiset noudattivat prosessinjohtotoimea asetetussa määräajassa.

41 Työjärjestyksen 106 artiklan 3 kohdassa määrätään, että jos asianosaiset eivät ole esittäneet istunnon pitämistä koskevaa pyyntöä kolmen viikon kuluessa siitä, kun ilmoitus asian käsittelyn kirjallisen vaiheen päättämisestä on annettu tiedoksi, unionin yleinen tuomioistuin voi päättää ratkaista kanteen ilman asian käsittelyn suullista vaihetta. Nyt käsiteltävässä asiassa unionin yleinen tuomioistuin katsoo saaneensa riittävästi tietoa asiakirja-aineistosta, joten se on päättänyt – koska kyseistä pyyntöä ei ole esitetty – ratkaista kanteen ilman asian käsittelyn suullista vaihetta.

42 Kantaja vaatii, että unionin yleinen tuomioistuin

– kumoaa riidanalaiset toimet kantajaa koskevilta osin

– velvoittaa neuvoston korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

43 Neuvosto vaatii, että unionin yleinen tuomioistuin

– hylkää kanteen

– velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut

– toissijaisesti siltä varalta, että riidanalaiset toimet kumotaan kantajaa koskevilta osin, määrää päätöksen 2019/354 vaikutukset pysytettäviksi siihen saakka, kun täytäntöönpanoasetuksen 2019/352 osittainen kumoaminen tulee voimaan.

Oikeudellinen arviointi

44 Kanteensa tueksi kantaja esittää viisi kanneperustetta, joista ensimmäinen koskee perusteluvelvollisuuden laiminlyöntiä, toinen puolustautumisoikeuksien ja tehokkaita oikeussuojakeinoja koskevan oikeuden loukkaamista, neljäs arviointivirhettä ja viides omaisuudensuojan loukkaamista.

45 Aluksi on tutkittava toinen ja neljäs kanneperuste yhdessä siltä osin kuin niissä arvostellaan neuvostoa muun muassa siitä, ettei se ole varmistanut, että Ukrainan viranomaiset ovat kunnioittaneet kantajan puolustautumisoikeuksia ja oikeutta tehokkaaseen oikeussuojaan, minkä vuoksi riidanalaisten toimien antamisen yhteydessä on tehty arviointivirhe.

46 Kantaja vetoaa näissä kanneperusteissa 19.12.2018 annettuun tuomioon Azarov v. neuvosto (C-530/17 P, EU:C:2018:1031) ja väittää muun muassa, että neuvosto on jättänyt tarkistamatta, oliko BPG:n päätös, johon se oli tukeutunut kantajaan kohdistuvien rajoittavien toimenpiteiden pysyttämiseksi, tehty kunnioittaen hänen puolustautumisoikeuksiaan ja oikeuttaan tehokkaaseen oikeussuojaan.

47 Tältä osin kantaja moittii neuvostoa siitä, että se on suorittanut riittämättömät tarkistukset ja hylännyt mielivaltaisesti huomautukset, jotka kantaja on esittänyt sille BPG:n toimittamista eri asiakirjoista.

48 Kantaja väittää erityisesti, että – toisin kuin neuvosto väittää – Kiovan Petšerskin piirituomioistuimen 5.10.2018 tekemää päätöstä (jäljempänä tutkintatuomarin 5.10.2018 tekemä päätös) antaa lupa vastaajan poissa ollessa suoritettavaan erityistutkintaan ei ollut tehty kunnioittaen

puolustautumisoikeuksia ja oikeutta tehokkaaseen oikeussuojaan, sellaisina kuin ne on vahvistettu erityisesti Roomassa 4.11.1950 allekirjoitetun ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen (jäljempänä Euroopan ihmisoikeussopimus) 6 ja 13 artiklassa ja Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja) 47 artiklassa. Yhtäältä tähän päätökseen ei nimittäin olisi voitu hakea muutosta, ja toisaalta se on tehty Ukrainan rikosprosessilain (jäljempänä rikosprosessilaki) vaatimusten vastaisesti. Kantaja korostaa, että huolimatta siitä, että hän ilmoitti tästä neuvostolle, neuvosto ei ole suorittanut tältä osin perusteellisia tarkistuksia.

49 Kantaja katsoo lisäksi, että häntä vastaan Ukrainassa väitetysti nostettujen syytteiden kesto ei ole kohtuullinen Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla ja että jopa tutkintatuomarin 5.10.2018 antaman päätöksen jälkeen on selvää, että Ukrainan viranomaisten ainoana tavoitteena on oikeuttaa kyseessä olevien rajoittavien toimenpiteiden voimassa pitäminen.

50 Alustavan tutkinnan aloittamisen jälkeen siitä vastaavat viranomaiset ovat todisteiden puuttuessa nimittäin vain viivästyttäneet sitä eivätkä tehneet mitään päätöstä asian palauttamisesta tuomioistuimeen tai menettelyn päättämisestä, ja ne ovat näin ollen rikkoneet rikosprosessilakia.

51 Neuvosto väittää erityisesti, että – kuten sen 5.3.2019 päivätystä kirjeestä ilmenee – se on ottanut huomioon kantajan huomautukset, varmistanut, että ne ovat perusteltuja, ja katsonut BPG:n saamat tiedot huomioon ottaen, että kantajan nimen pysyttämiselle luettelossa oli riittävät perusteet. Neuvosto katsoo kantajan kanssa käymässään kirjeenvaihdossa tarkastaneensa kantajan esittämät väitteet esittämällä täsmällisiä kysymyksiä ja hankkimalla selvennyksiä BPG:ltä. Kantaja on lisäksi käyttänyt oikeuttaan siihen, että häntä edustaa Ukrainassa asianajaja häntä koskevissa menettelyissä, ja hän on käyttänyt oikeuksiaan tehokkaasti niin, että hänen muutoksenhakupyyntönsä on toisinaan otettu käsiteltäväksi.

52 Kantajan neuvostolle lähettämästä kirjeenvaihdosta ei myöskään ilmene, että hän olisi vedonnut rikosprosessilaissa hänelle annettuihin muutoksenhaku- tai riitauttamiskeinoihin tiettyjen prosessuaalisten tilanteiden, kuten tutkimusten keskeyttämisen tai sen seikan osalta, että tutkimuksia ei ole päätetty säädetyssä määräajassa.

53 Neuvosto muistuttaa lisäksi, että kantajasta on annettu useita tuomioistuinratkaisuja. Kyse on Kiovan Petšerskin piirituomioistuimen tutkintatuomarin päätöksestä sallia kantajan tutkintavankeus hänen kuulemisekseen tuomioistuinkäsittelyssä, 1.3.2017 myönnetystä luvasta tutkintaan menettelyssä, jonka viitenumero on 42017000000000113 (jäljempänä menettely 113), ja päätöksestä antaa lupa vastaajan poissa ollessa suoritettavaan erityistutkintaan menettelyssä, jonka viitenumero on 42014000000000521 (jäljempänä menettely 521). Oikeudellisen tutkinnan, jonka perusteella asianajajilla oli oikeus tutustua asiakirjoihin, päättymisestä ilmoitettiin kantajan asianajajille 21.4.2017; siitä ja muista seikoista ilmenee, että kantajan puolustautumisoikeuksia ja oikeutta tehokkaaseen oikeussuojaan on kunnioitettu häntä koskevissa menettelyissä.

54 Kantajan asianajajille on siten ilmoitettu vireillä olevista menettelyistä, mutta he ilmoittavat, ettei kantaja ole Ukrainassa vedotakseen menettelyvirheisiin ja välttyäkseen oikeudenkäynneiltä.

55 Neuvosto katsoo lopuksi voineensa tarkistaa, että tietyt rikosoikeudenkäyntien aikana tehdyt päätökset oli tehty kunnioittaen kantajan puolustautumisoikeuksia ja oikeutta tehokkaaseen oikeussuojaan.

56 Kantajan väitteistä, jotka koskevat tutkimusten kohtuutonta kestoa ja sitä, ettei häntä vastaan ole nostettu syytettä, neuvosto huomauttaa pyytäneensä ja saaneensa tältä osin selvennyksiä Ukrainan viranomaisilta ja että menettelyä 113 koskevat tutkimukset päätettiin vuonna 2017 ja menettelyä 521 koskevat tutkimukset lokakuussa 2018, mikä on osoitus menettelyn etenemisestä.

57 Neuvosto väittää lisäksi kantajan väitteistä poiketen nojautuneensa riittävän vankkaan tosiseikastoon, koska se on esittänyt todisteita, jotka osoittavat yhtäältä, että kantajaa vastaan on vireillä Ukrainan valtiolle kuuluvien varojen väärinkäyttöä koskevia rikosoikeudenkäyntejä, ja toisaalta, että puolustautumisoikeuksia ja oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin on kunnioitettu.

58 Neuvosto väittää lopuksi edellä 40 kohdassa mainittuun kysymykseen antamassaan vastauksessa, että kaikesta kantajan kanssa käydystä kirjeenvaihdosta ilmenee, että se tarkisti BPG:n kanssa kantajan kirjeissä esittämät väitteet esittämällä täsmällisiä kysymyksiä ja hankkimalla lisäselvityksiä.

59 Erittäin vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenee, että rajoittavien toimenpiteiden valvonnassa unionin tuomioistuinten on valvottava, pääsääntöisesti täysimääräisesti, kaikkien unionin toimien laillisuutta perusoikeuksien kannalta, jotka ovat erottamaton osa unionin oikeusjärjestystä ja joihin kuuluvat muun muassa puolustautumisoikeudet ja oikeus tehokkaaseen oikeussuojaan, sellaisina kuin ne on vahvistettu perusoikeuskirjan 47 ja 48 artiklassa (ks. tuomio 11.7.2019, Klymenko v. neuvosto, T-274/18, EU:T:2019:509, 40 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen; ks. vastaavasti myös tuomio 26.9.2019, Klymenko v. neuvosto, C-11/18 P, ei julkaistu, EU:C:2019:786, 21 ja 22 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

60 Perusoikeuskirjan 47 artiklassa taatun tuomioistuinvalvonnan tehokkuus edellyttää, että valvoessaan niiden perusteiden laillisuutta, joihin perustuu päätös merkitä henkilön nimi rajoittavien toimenpiteiden kohteena olevien henkilöiden luetteloon, unionin tuomioistuimet varmistuvat siitä, että tällainen päätös, joka koskee kyseistä henkilöä erikseen, perustuu riittävän vankkaan tosiseikastoon. Tämä edellyttää niiden tosiseikkojen tarkistamista, joihin viitataan kyseisen päätöksen taustalla olevassa perusteiden tiivistelmässä, jottei tuomioistuinvalvonta rajoittuisi esitettyjen perusteiden abstraktin todennäköisyyden arviointiin vaan kohdistuisi siihen, onko näille perusteille tai ainakin niistä yhdelle, jonka katsotaan sellaisenaan riittävän kyseisten toimien tueksi, näyttöä (ks. tuomio 11.7.2019, Klymenko v. neuvosto, T-274/18, EU:T:2019:509, 41 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

61 Päätöksessä 2014/119 ja asetuksessa N:o 208/2014, sellaisina kuin ne ovat muutettuina, säädetyn kaltaisten rajoittavien toimenpiteiden, jotka on kohdistettu kolmannelle valtiolle kuuluvien varojen väärinkäytöstä vastuussa olevaksi katsottuun henkilöön, toteuttaminen ja pysyttäminen perustuvat pääasiallisesti kyseisen kolmannen valtion toimivaltaisen viranomaisen päätökseen käynnistää ja toteuttaa kyseistä henkilöä koskeva rikosoikeudellinen tutkintamenettely, jossa on kyse julkisten varojen väärinkäyttöä koskevasta rikoksesta (ks. tuomio 11.7.2019, Klymenko v. neuvosto, T-274/18, EU:T:2019:509, 42 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

62 On siis niin, että vaikka neuvosto voi edellä 13 kohdassa mieleen palautetun kaltaisen merkitsemiskriteerin nojalla perustaa rajoittavat toimenpiteet kolmannen valtion päätökseen, mainitulla toimielimellä oleva velvoite kunnioittaa puolustautumisoikeuksia ja oikeutta tehokkaaseen oikeussuojaan merkitsee sitä, että sen on varmistuttava siitä, että kyseisen päätöksen tehneet kolmannen valtion viranomaiset ovat kunnioittaneet mainittuja oikeuksia (ks. tuomio 11.7.2019, Klymenko v. neuvosto, T-274/18, EU:T:2019:509, 43 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

63 Neuvostolla olevalla velvoitteella varmistua siitä, että kolmansien valtioiden päätökset, joihin se aikoo tukeutua, on tehty mainittuja oikeuksia kunnioittaen, pyritään takaamaan, että varojen jäädyttämistä koskevat toimenpiteet toteutetaan tai pysytetään ainoastaan riittävän vankan tosiseikaston perusteella, ja täten suojelemaan kyseessä olevia henkilöitä tai yhteisöjä. Niinpä neuvosto voi katsoa, että tällaisten toimenpiteiden toteuttaminen tai pysyttäminen perustuu riittävän vankkaan tosiseikastoon, vasta sen jälkeen, kun se on itse varmistanut, että puolustautumisoikeuksia ja oikeutta tehokkaaseen oikeussuojaan on kunnioitettu sitä kyseisen kolmannen valtion päätöstä tehtäessä, johon neuvosto aikoo tukeutua (ks. tuomio 11.7.2019, Klymenko v. neuvosto, T-274/18, EU:T:2019:509, 44 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

64 Lisäksi on huomattava, että vaikka se seikka, että kolmas valtio kuuluu niiden valtioiden joukkoon, jotka ovat liittyneet Euroopan ihmisoikeussopimukseen, toki merkitsee, että Euroopan ihmisoikeustuomioistuin (jäljempänä EIT) valvoo Euroopan ihmisoikeussopimuksella taattuja perusoikeuksia, jotka SEU 6 artiklan 3 kohdan mukaisesti ovat yleisperiaatteina osa unionin oikeutta, kyseisellä seikalla ei kuitenkaan voida tehdä tarpeettomaksi edellä 63 kohdassa mieleen palautettua varmistamisvelvoitetta (ks. tuomio 11.7.2019, Klymenko v. neuvosto, T-274/18, EU:T:2019:509, 45 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

65 Oikeuskäytännön mukaan neuvoston on tuotava henkilöön tai yhteisöön kohdistettujen rajoittavien toimenpiteiden toteuttamista tai pysyttämistä koskevien perusteiden tiivistelmässä ainakin suppeasti esiin ne syyt, joiden vuoksi se katsoo, että kolmannen valtion päätös, johon se aikoo tukeutua, on tehty kunnioittaen puolustautumisoikeuksia ja oikeutta tehokkaaseen oikeussuojaan. Näin ollen neuvoston on perusteluvelvollisuuttaan noudattaakseen esitettävä rajoittavia toimenpiteitä määräävässä päätöksessä, että se on varmistunut siitä, että kolmannen valtion päätös, johon se perustaa kyseiset toimenpiteet, on tehty näitä oikeuksia kunnioittaen (ks. tuomio 11.7.2019, Klymenko v. neuvosto, T-274/18, EU:T:2019:509, 46 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

66 Viime kädessä on niin, että kun neuvosto perustaa nyt käsiteltävässä asiassa kyseessä olevien kaltaisten rajoittavien toimenpiteiden toteuttamisen tai pysyttämisen kolmannen valtion päätökseen käynnistää ja toteuttaa rikosoikeudellinen menettely sen takia, että asianomainen henkilö on käyttänyt väärin julkisia varoja tai julkista omaisuutta, sen on yhtäältä varmistuttava siitä, että mainittua päätöstä tehdessään kyseisen kolmannen valtion viranomaiset ovat kunnioittaneet kyseessä olevan rikosoikeudellisen menettelyn kohteena olevan henkilön puolustautumisoikeuksia ja oikeutta tehokkaaseen oikeussuojaan, ja toisaalta mainittava rajoittavia toimenpiteitä määräävässä päätöksessä syyt, joiden vuoksi se katsoo, että kyseinen kolmannen valtion päätös on tehty mainittuja oikeuksia kunnioittaen (tuomio 11.7.2019, Klymenko v. neuvosto, T-274/18, EU:T:2019:509, 47 kohta).

67 Sitä, onko neuvosto noudattanut näitä velvoitteita, on arvioitava näiden oikeuskäytännöstä ilmenevien periaatteiden valossa.

68 Aluksi on todettava, että vaikka on totta, että neuvosto on maininnut riidanalaisissa toimissa (ks. edellä 32 kohta) syyt, joiden vuoksi se katsoi, että Ukrainan viranomaisten päätös käynnistää ja toteuttaa kantajaa vastaan rikosoikeudellinen menettely julkisten varojen tai julkisen omaisuuden väärinkäytön vuoksi oli tehty kunnioittaen puolustautumisoikeuksia ja oikeutta tehokkaaseen oikeussuojaan, on kuitenkin selvitettävä, katsoiko neuvosto perustellusti, että kyseiset viranomaiset olivat kunnioittaneet kantajan mainittuja oikeuksia menettelyissä, joihin riidanalaiset toimet perustuvat.

69 Perustelujen oikeellisuuden tutkimisen, joka kuuluu riidanalaisten toimien aineellisen laillisuuden alaan ja jonka yhteydessä tässä tapauksessa tutkitaan, onko seikat, joihin neuvosto vetoaa, näytetty toteen ja ovatko ne omiaan osoittamaan, että Ukrainan viranomaiset ovat varmistaneet näiden oikeuksien kunnioittamisen, on oltava erillinen olennaista menettelymääräystä koskevasta perusteluihin liittyvästä kysymyksestä (ks. vastaavasti tuomio 15.11.2012, neuvosto v. Bamba, C-417/11 P, EU:C:2012:718, 60 ja 61 kohta), ja se on ainoastaan välitön seuraus neuvoston velvollisuudesta varmistaa etukäteen, että mainittuja oikeuksia on kunnioitettu.

70 Kantajaan on kohdistettu uusia rajoittavia toimenpiteitä, jotka on toteutettu riidanalaisilla toimilla sen merkitsemiskriteerin nojalla, joka mainitaan päätöksen 2014/119 1 artiklan 1 kohdassa, sellaisena kuin kyseistä kriteeriä on täsmennetty päätöksessä 2015/143, ja asetuksen N:o 208/2014 3 artiklassa, sellaisena kuin kyseistä kriteeriä on täsmennetty asetuksessa 2015/138 (ks. edellä 13 ja 14 kohta). Tämän kriteerin mukaan jäädytetään varat henkilöiltä, joiden on todettu olevan vastuussa Ukrainan valtiolle kuuluvien julkisten varojen väärinkäyttöä koskevista teoista, ja myös henkilöiltä, jotka ovat Ukrainan viranomaisten tutkinnan kohteena.

71 On todettava, että neuvosto on päättäessään pysyttää kantajan nimen luettelossa tukeutunut siihen, että tätä koskivat Ukrainan viranomaisten käynnistämät rikosoikeudelliset menettelyt, joiden syynä ovat julkisten varojen tai julkisen omaisuuden väärinkäyttöä koskeneet rikokset ja jotka liittyivät BPG:n kirjeillä, joista kantaja oli saanut jäljennöksen (ks. edellä 30 kohta), vahvistettuun aseman väärinkäyttöön.

72 Kantajaan kohdistettujen rajoittavien toimenpiteiden pysyttäminen perustui siis – kuten 26.9.2019 annettuun tuomioon Klymenko v. neuvosto (C-11/18 P, ei julkaistu, EU:C:2019:786) ja 11.7.2019 annettuun tuomioon Klymenko v. neuvosto (T-274/18, EU:T:2019:509) johtaneissa asioissa – Ukrainan viranomaisten päätökseen käynnistää ja toteuttaa rikosoikeudelliset tutkintamenettelyt, joissa oli kyse Ukrainan valtionvarojen väärinkäyttöä koskevasta rikoksesta.

73 On myös todettava, että muuttamalla riidanalaisilla toimilla päätöksen 2014/119 liitettä ja asetuksen N:o 208/2014 liitettä I neuvosto on lisännyt uuden jakson, joka koskee kokonaisuudessaan puolustautumisoikeuksia ja oikeutta tehokkaaseen oikeussuojaan ja joka jakautuu kahteen osaan.

74 Ensimmäisessä osassa on pelkkä yleisluonteinen muistutus rikosprosessilain mukaisista puolustautumisoikeuksista ja oikeudesta tehokkaaseen oikeussuojaan. Aluksi muistutetaan erityisesti jokaiselle rikosoikeudellisissa menettelyissä epäillylle tai syytetylle henkilölle rikosprosessilain 42 §:n mukaan kuuluvista erilaisista prosessuaalisista oikeuksista. Tämän jälkeen on yhtäältä muistutettava, että saman säännöstön 306 §:ssä säädetään, että tutkijan tai yleisen syyttäjän päätöksiä, toimia tai laiminlyöntejä koskevat valitukset tutkii paikallisen tuomioistuimen tutkintatuomari valituksen tekijän tai hänen puolustusasianajajansa tai oikeudellisen edustajansa läsnä ollessa. Toisaalta on todettu muun muassa, että kyseisen säännöstön 309 §:ssä täsmennetään tutkintatuomarin päätökset, jotka voidaan riitauttaa muutoksenhaussa. Lopuksi täsmennetään, että monet menettelylliset tutkintatoimet, kuten omaisuuden takavarikointi ja pidättämistoimet, ovat mahdollisia vain tutkintatuomarin tai tuomioistuimen päätöksen nojalla.

75 Jakson toinen osa koskee puolustautumisoikeuksien ja tehokasta oikeussuojaa koskevan oikeuden soveltamista kunkin luetteloon merkityn henkilön kohdalla. Erityisesti kantajan osalta täsmennetään, että neuvoston asiakirja-aineistoon sisältyvien tietojen mukaan hänen puolustautumisoikeuksiaan ja oikeuttaan tehokkaaseen oikeussuojaan on kunnioitettu siinä rikosoikeudellisessa menettelyssä, johon neuvosto on nojautunut, kuten erityisesti tutkintatuomarin 5.10.2018 tekemä päätös osoitti (ks. edellä 32 kohta).

76 On myös todettava, että 5.3.2019 päivätyssä kirjeessä (ks. edellä 33 kohta) neuvosto yhtäältä ainoastaan totesi, että BPG:n kirjeet osoittivat, että kantaja oli edelleen menettelyjen 113 ja 521 kohteena julkisten varojen tai julkisen omaisuuden väärinkäytön perusteella, ja toisaalta viittasi nimenomaisesti kantajan puolustautumisoikeuksien ja tehokasta oikeussuojaa koskevan oikeuden kunnioittamisen osalta ainoastaan menettelyyn 521 täsmentäen, että käsiteltävässä asiassa tutkintatuomarin 5.10.2018 antamasta ratkaisusta ilmeni, että näitä oikeuksia oli kunnioitettu. Näiden oikeuksien kunnioittaminen on seurausta siitä, että kyseinen päätös tehtiin julkisessa istunnossa sellaisen käsittelyn päätteeksi, johon puolustus osallistui. Lisäksi siinä katsottiin, että kantaja oli kyseisessä rikosoikeudenkäynnissä epäilty henkilö, että hänen nimensä oli merkitty ”etsittyjen henkilöiden luetteloon”, että syytteessä oli näytetty toteen perusteltuja epäilyjä ja että oli syytä uskoa, että hän piileskeli alustavasta tutkinnasta vastaavilta viranomaisilta.

77 Tästä seuraa, että vaikka 5.3.2019 päivätyssä kirjeessään (ks. edellä 33 kohta) neuvosto mainitsi myös menettelyn 113, ainoastaan menettelyn 521 osalta se on osoittanut tosiasiallisesti tarkistaneensa, että kantajan puolustautumisoikeuksia ja oikeutta tehokkaaseen oikeussuojaan on kunnioitettu.

78 Tältä osin on aluksi huomautettava, että neuvosto ei ole osoittanut, missä määrin tutkintatuomarin 5.10.2018 tekemä päätös, joka on puhtaasti menettelyllinen toimi, osoittaa, että kantajan puolustautumisoikeuksia ja oikeutta tehokkaaseen oikeussuojaan on kunnioitettu menettelyn 521

aikana. Kuten edellä 61 ja 62 kohdassa muistutettiin, käsiteltävässä asiassa neuvostolla oli velvollisuus varmistua – ennen kuin se päätti kyseessä olevien rajoittavien toimenpiteiden pysyttämisestä – siitä, että Ukrainan oikeusviranomaisten päätös käynnistää ja toteuttaa rikosoikeudellisia tutkintamenettelyjä, jotka koskevat julkisten varojen tai julkisen omaisuuden väärinkäyttöön ja vallan väärinkäyttöön liittyviä rikoksia, oli tehty kantajan mainittuja oikeuksia kunnioittaen.

79 Tästä näkökulmasta tutkintatuomarin 5.10.2018 antamaa päätöstä, joka on täysin erillinen menettelystä 521, ei voida ainakaan muodollisesti pitää päätöksenä, jolla käynnistetään ja toteutetaan rajoittavien toimenpiteiden voimassa pitämisen oikeuttava tutkintamenettely. Tämän jälkeen voidaan myöntää, että aineelliselta kannalta on niin, että koska päätöksen on tehnyt tuomari, neuvosto on todella ottanut sen huomioon tosiseikkana, jonka perusteella kyseessä olevien toimenpiteiden voimassa pitäminen on perusteltua. On siis tutkittava, onko neuvosto voinut perustellusti katsoa sen osoittavan, että kantajan puolustautumisoikeuksia ja oikeutta tehokkaaseen oikeussuojaan on kunnioitettu.

80 Toisin kuin neuvosto väittää, tutkintatuomarin 5.10.2018 tekemästä päätöksestä ei tässä tapauksessa selvästi ilmene, että kantajalle olisi taattu nämä oikeudet. Tältä osin on todettava, että vaikka onkin totta – kuten neuvosto korostaa 5.3.2019 päivätyssä kirjeessään (ks. edellä 33 kohta) –, että kyseinen päätös tehtiin julkisessa istunnossa sellaisen käsittelyn päätteeksi, johon puolustus osallistui, ja että tutkintatuomari totesi siinä, että kantaja oli epäilty henkilö, että hänen nimensä oli merkitty ”etsittyjen henkilöiden luetteloon”, että syyttäjä oli näyttänyt toteen perusteltuja epäilyjä ja että oli syytä uskoa, että kantaja piileskeli alustavasta tutkinnasta vastaavilta viranomaisilta, asiakirja-aineistosta ei ilmene, että neuvosto olisi tutkinut kantajan sille 19.12.2018 ja 4.2.2019 päivätyissä kirjeissään toimittamat tiedot.

81 Kantaja oli nimittäin väittänyt asiakirjoihin tukeutuen ensinnäkin, että BPG:n tutkintatuomarille toimittamista tiedoista poiketen hänen nimeään ei ollut merkitty Kansainvälisen rikospoliisijärjestön (Interpol) laatimaan kansainvälisellä tasolla etsittyjen henkilöiden luetteloon (jäljempänä Interpolin etsimien henkilöiden luettelo), ja toiseksi, että kyseisessä käsittelyssä häntä eivät olleet edustaneet hänen nimeämänsä asianajajat, vaan viran puolesta määrätty asianajaja, joka ei pystynyt huolehtimaan hänen puolustuksestaan asianmukaisesti, ja kolmanneksi yhtäältä, että edellytykset luvan antamiseksi oikeudenkäyntiin ilman vastaajan läsnäoloa eivät täyttyneet tässä tapauksessa, ja toisaalta, että tutkintatuomarin 5.10.2018 antamalla päätöksellä loukattiin tehokkaita oikeussuojakeinoja koskevaa oikeutta, koska siihen ei voinut hakea muutosta.

82 Tältä osin on ensinnäkin todettava, ettei asiakirja-aineistosta ilmene, että neuvosto olisi tarkistanut, missä määrin käsiteltävänä olevassa asiassa kyseessä olevan kaltainen päätös, johon ei voitu hakea muutosta, oli yhteensopiva rikosprosessilain 42 §:n kanssa, joka mainitaan nimenomaisesti puolustautumisoikeuksia ja oikeutta tehokkaaseen oikeussuojaan (ks. edellä 74 kohta) koskevassa riidanalaisten toimien jaksossa ja jonka mukaan epäillyllä henkilöllä on oikeus ”hakea muutosta tutkijan, yleisen syyttäjän ja tutkintatuomarin päätöksiin, toimiin tai laiminlyönteihin”.

83 Toiseksi asiakirja-aineistosta ei ilmene, että neuvosto olisi kantajan sille toimittamista tiedoista huolimatta tarkistanut syyt, joiden vuoksi häntä eivät edustaneet hänen nimeämänsä asianajajat, vaan viran puolesta määrätty asianajaja.

84 On erityisesti totta, kuten neuvosto muistuttaa, että se sai tammikuussa 2019 vastauksena Ukrainan viranomaisille esitettyyn pyyntöön saada tieto muun muassa siitä, oliko kantajan edustajana asianajaja tutkintatuomarin käsittelyssä, 22.1.2019 päivätyn BPG:n kirjeen, jossa todettiin, että kantajan puolustuksesta huolehti maksuttoman oikeudellisen avun keskuksen asianajaja, jonka tutkintatuomari oli nimennyt viran puolesta. On kuitenkin todettava yhtäältä, ettei kantaja valittanut 4.2.2019 päivätyssä kirjeessään, jonka hän lähetti neuvoston asettamassa määräajassa vastauksena tämän 25.1.2019 päivättyyn kirjeeseen, oikeudellisen edustuksen puuttumisesta vaan siitä, etteivät hänen nimeämänsä

asianajajat olleet edustaneet häntä, ja toisaalta, että neuvosto on tyytynyt BPG:n vastaukseen, jossa sitä paitsi vain toistetaan laajasti tutkintatuomarin päätöstä ilman, että tosiasiallisesti otetaan huomioon seikkoja, joihin kantaja on vedonnut tutkintatuomarin viran puolesta nimeämän asianajajan osalta.

85 Tutkintatuomarin 5.10.2018 tekemästä päätöksestä nimittäin ilmenee, että hänelle oli ilmoitettu kantajan nimeämän asianajajan olemassaolosta, koska hän toteaa antaneensa kantajalle tiedoksi 6.3.2018 annetun uuden rikosepäilyä koskevan lausunnon. Näin ollen neuvosto, jonka tehtävänä on osoittaa, mikäli asia riitautetaan, että kyseessä olevaa henkilöä vastaan esitetyt perusteet ovat perusteltuja (ks. vastaavasti tuomio 26.9.2019, Klymenko v. neuvosto, C-11/18 P, ei julkaistu, EU:C:2019:786, 38 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen), ei ole käsiteltävässä asiassa täyttänyt velvollisuuttaan varmistaa, että kantajan puolustautumisoikeuksia on noudatettu menettelyssä 521.

86 Kolmanneksi asiakirja-aineistosta ei ilmene yhtäältä, mihin tietoihin tutkintatuomari tukeutui katsoessaan, että kantajan nimi oli merkitty Interpolin etsimien henkilöiden luetteloon, ja toisaalta, mistä syistä neuvosto tyytyi tältä osin pelkkiin BPG:n ja tutkintatuomarin toteamuksiin huolimatta kaikista kantajan sille toimittamista asiakirjoista, jotka osoittivat, ettei hänen nimeään ollut Interpolin etsimien henkilöiden luettelossa.

87 Viimeksi mainittu seikka ei ole myöskään merkityksetön arvioitaessa kantajan puolustautumisoikeuksien ja tehokasta oikeussuojaa koskevan oikeuden kunnioittamista, kun otetaan huomioon rikosprosessilain 297-4 §, jonka mukaan se, että henkilö on merkitty valtioiden väliseen tai kansainväliseen etsittyjen henkilöiden luetteloon, on toinen niistä kahdesta edellytyksestä, jotka syyttäjän on vahvistettava hakiessaan lupaa oikeudenkäyntiin ilman vastaajan läsnäoloa.

88 Tältä osin on todettava, että tutkintatuomari mainitsee nämä kaksi edellytystä 5.10.2018 tekemässään päätöksessä ottamatta kuitenkaan nimenomaisesti kantaa edellytykseen, joka koskee asianomaisen henkilön nimen merkitsemistä luetteloon. BPG:n osalta on todettava, että se tyytyy toteamaan 22.1.2019 päivätyssä kirjeessään, että kantajan nimi oli merkitty 5.6.2014 kansainvälisellä tasolla etsittyjen henkilöiden luetteloon ja että vastaavat tiedot oli kirjattu Interpolin pääsihteeristön asiakirja-aineistoon mutta että ne oli tämän jälkeen jäädytetty valituksen tarkasteluun saakka kantajan esittämien riitautusten vuoksi.

89 Neljänneksi on todettava kantajan oikeudesta saada asiansa ratkaistuksi kohtuullisen ajan kuluessa, että BPG:n kirjeistä ei ilmene, miksi – kun otetaan huomioon kantajan pitkäaikainen poissaolo Ukrainan alueelta, mistä Ukrainan viranomaisille oli ilmoitettu – oikeudenkäyntiä poissaolevana koskeva pyyntö esitettiin tutkintatuomarille vasta 9.7.2018 eli yli neljä vuotta alustavan tutkinnan aloittamisen jälkeen.

90 On myös todettava, että BPG on toimittanut oikeudenkäyntiä ilman vastaajan läsnäoloa koskevan päätöksen täydellisen version vastauksena neuvoston 18.1.2019 esittämään kysymykseen ja että Ukrainan viranomaiset eivät olleet ennen riidanalaisten toimien antamista ilmoittaneet neuvostolle menettelyn 521 etenemisestä kyseisen lupapäätöksen, joka koski oikeudenkäyntiä ilman vastaajan läsnäoloa, valossa eivätkä olleet tehneet aloitetta pyytääkseen niiltä tietoja tältä osin. Sitä paitsi BPG ilmoitti 22.1.2019 päivätyssä kirjeessä ainoastaan, että kantajaa koskeva syytekirjelmä lähetettäisiin tuomioistuimelle sen jälkeen, kun puolustus oli tutustunut vireillä olevan rikosoikeudenkäynnin seikkoihin.

91 Siltä osin kuin on kyse väitteestä, jonka neuvosto toteaa perustuvan muiden kantajaa koskevien tuomioistuinratkaisujen olemassaoloon (ks. edellä 53 kohta), on todettava – kuten on jo tehty 11.7.2019 annettuun tuomioon Klymenko v. neuvosto (T-274/18, EU:T:2019:509, 81 kohta) johtaneessa asiassa –, että ne ovat osa rikosoikeudellista menettelyä, jonka perusteella kantajan nimi on merkitty luetteloon ja säilytetty siinä, ja että ne ovat siihen nähden vain liitännäisiä siltä osin kuin ne ovat luonteeltaan joko turvaamis- tai prosessitoimia.

92 Tällaiset päätökset, joilla voidaan korkeintaan osoittaa riittävän vankan tosiseikaston olemassaolo eli se, että kantajaan kohdistui merkitsemiskriteerin mukaisesti rikosoikeudellisia menettelyjä muun muassa sellaisen rikoksen johdosta, joka koski Ukrainan valtiolle kuuluvien varojen tai omaisuuden väärinkäyttöä, eivät kuitenkaan ontologisesti ole sellaisinaan omiaan osoittamaan, että Ukrainan oikeusviranomaisten päätös käynnistää ja toteuttaa mainittuja rikosoikeudellisia menettelyjä, joihin rajoittavien toimenpiteiden voimassa pitäminen perustuu, tehtiin kunnioittaen kantajan puolustautumisoikeuksia ja oikeutta tehokkaaseen oikeussuojaan.

93 Lisäksi on todettava siitä, että kantaja on myöntänyt saaneensa mahdollisuuden tutustua 21.4.2017 BPG:llä hänestä olleeseen asiakirja-aineistoon, että kyseessä on tarpeellinen muttei todellakaan riittävä edellytys näkemykselle, jonka mukaan kantajan puolustautumisoikeuksia ja oikeutta tehokkaaseen oikeussuojaan on kunnioitettu (ks. vastaavasti tuomio 11.7.2019, Klymenko v. neuvosto, T-274/18, EU:T:2019:509, 88 kohta).

94 Joka tapauksessa on todettava, että neuvosto ei vetoa yhteenkään riidanalaisten toimien antamiseen johtaneen menettelyn asiakirja-aineiston asiakirjaan, josta ilmenisi, että se tutki Ukrainan tuomioistuinten ratkaisut, joihin se vetoaa yleisesti, ja että se on voinut päätellä niistä, että kantajan menettelyllisiä oikeuksia oli niiden pääsisällön osalta kunnioitettu.

95 Neuvosto ei myöskään selitä, miten kyseisten tuomioistuinpäätösten olemassaolon perusteella voidaan katsoa, että kyseisten oikeuksien suoja varmistettiin, vaikka – kuten kantaja oli väittänyt neuvostolle lähettämissään kirjeissä – menettely 521, joka oli aloitettu huhtikuussa 2014 ja joka koski vuosina 2011–2014 väitetysti tehtyjä tekoja, oli vielä alustavan tutkinnan vaiheessa eikä sitä ollut saatettu ukrainalaisen tuomioistuimen käsiteltäväksi asiakysymyksen osalta vaan enintään ainoastaan menettelykysymysten osalta.

96 Perusoikeuskirjan 47 artiklan toisessa kohdassa, jonka perusteella neuvosto arvioi oikeutta tehokkaaseen oikeussuojaan, määrätään, että jokaisella on oikeus kohtuullisen ajan kuluessa oikeudenmukaiseen ja julkiseen oikeudenkäyntiin laillisesti perustetussa riippumattomassa ja puolueettomassa tuomioistuimessa (ks. vastaavasti tuomio 11.7.2019, Klymenko v. neuvosto, T-274/18, EU:T:2019:509, 84 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

97 Siltä osin kuin perusoikeuskirjan oikeudet vastaavat Euroopan ihmisoikeussopimuksessa taattuja oikeuksia, kuten niitä, joista määrätään 6 artiklassa, niiden merkitys ja ulottuvuus ovat perusoikeuskirjan 52 artiklan 3 kohdan mukaan samat kuin Euroopan ihmisoikeussopimuksessa.

98 Tässä yhteydessä on muistutettava, että Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklaa tulkitessaan todennut yhtäältä, että käsittelyaikojen kohtuullisuuden periaatteen tavoitteena on muun muassa suojella syytettyä menettelyn liialliselta hitaudelta ja välttää se, että tämä jäisi liian pitkäksi aikaa epävarmuuteen kohtalostaan, sekä välttää viivästyksiä, jotka ovat omiaan vaarantamaan lainkäytön tehokkuuden ja uskottavuuden (ks. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 7.7.2015, Rutkowski ym. v. Puola, CE:ECHR:2015:0707JUD007228710, 126 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Toisaalta Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on jo todennut, että kyseisen periaatteen loukkaaminen voidaan todeta muun muassa silloin, kun rikosoikeudellisen menettelyn tutkintavaiheelle ovat ominaisia useat passiiviset vaiheet, jotka johtuvat kyseisessä tutkinnassa toimivaltaisista viranomaisista (ks. vastaavasti Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 6.1.2004, Rouille v. Ranska (CE:ECHR:2004:0106JUD005026899, 29–31 kohta); Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 27.9.2007, Reiner ym. v. Romania (CE:ECHR:2007:0927JUD000150502, 57–59 kohta) ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 12.1.2012, Borisenko v. Ukraina (CE:ECHR:2012:0112JUD002572502, 58–62 kohta).

99 Oikeuskäytännöstä ilmenee lisäksi, että kun henkilö on ollut rajoittavien toimenpiteiden kohteena jo useita vuosia ja asia on näin pääasiallisesti syyttäjänviraston toteuttaman saman alustavan tutkinnan vireilläolon takia, neuvosto on velvollinen tutkimaan perusteellisemmin sitä, olivatko Ukrainan viranomaiset mahdollisesti loukanneet kyseisen henkilön perusoikeuksia (ks. vastaavasti tuomio 30.1.2019, Stavytskyi v. neuvosto, T-290/17, EU:T:2019:37, 132 kohta).

100 Nyt käsiteltävässä asiassa on siis todettava, että neuvoston olisi pitänyt ainakin ilmoittaa, miksi se oli edellä 95 kohdassa esitetystä kantajan argumentista huolimatta voinut katsoa, että kantajan oikeutta tehokkaaseen oikeussuojaan Ukrainan oikeusviranomaisissa – kyseessä on ilmiselvästi perusoikeus – oli kunnioitettu siltä osin kuin kyse oli siitä, kunnioitettiinko hänen oikeuttaan oikeudenkäyntiin kohtuullisen ajan kuluessa (ks. vastaavasti tuomio 11.7.2019, Klymenko v. neuvosto, T-274/18, EU:T:2019:509, 87 kohta).

101 Asiakirja-aineiston perusteella ei siis voida päätellä, että neuvosto olisi voinut tarkistaa niiden tietojen perusteella, jotka sillä oli käytettävissään riidanalaisia toimia antaessaan, oliko Ukrainan oikeusviranomaisten päätös tehty kunnioittaen kantajan oikeutta tehokkaaseen oikeussuojaan ja käsiteltiinkö hänen asiansa kohtuullisen ajan kuluessa.

102 Lisäksi tältä osin on myös huomattava, että oikeuskäytäntöä, jossa katsotaan, että – jos on tehty kantajaa koskevan kaltainen päätös varojen jäädyttämisestä – neuvoston tai unionin tuomioistuinten tehtävänä ei ole selvittää henkilöön, jota kyseiset toimenpiteet koskevat, Ukrainassa kohdistuvien tutkintatoimien aiheellisuutta vaan ainoastaan varmistaa varojen jäädyttämispäätöksen aiheellisuus sen asiakirjan tai niiden asiakirjojen perusteella, joihin kyseinen päätös perustuu, ei voida tulkita siten, että neuvosto ei ole velvollinen varmistumaan siitä, että kolmannen valtion päätös, johon se aikoo perustaa rajoittavien toimenpiteiden toteuttamisen, on tehty kunnioittaen puolustautumisoikeuksia ja oikeutta tehokkaaseen oikeussuojaan (ks. vastaavasti tuomio 11.7.2019, Klymenko v. neuvosto, T-274/18, EU:T:2019:509, 90 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

103 Kaiken edellä esitetyn perusteella ei ole osoitettu, että neuvosto olisi ennen riidanalaisten toimien antamista varmistunut siitä, että Ukrainan oikeusviranomaiset noudattivat kantajan puolustautumisoikeuksia ja oikeutta tehokkaaseen oikeussuojaan niissä rikosoikeudellisissa menettelyissä, joihin se on nojautunut. Tästä seuraa, että neuvosto on tehnyt arviointivirheen päättäessään pysyttää kantajan nimen luettelossa.

104 Niinpä riidanalaiset toimet on kumottava kantajaa koskevilta osin, eikä ole tarpeen tutkia muita kantajan esittämiä perusteita ja argumentteja.

105 Siltä osin kuin kyse on neuvoston esittämästä toissijaisesta vaatimuksesta (ks. edellä 43 kohdan kolmas luetelmakohta), joka pääasiallisesti koskee päätöksen 2019/354 vaikutusten pysyttämistä valituksen tekemiselle varatun määräajan päättymiseen saakka ja, jos valitus tehdään, sitä koskevan ratkaisun antamiseen saakka, on riittävää todeta, että päätöksen 2019/354 vaikutukset jatkuivat vain 6.3.2020 saakka. Kyseisen päätöksen kumoaminen tällä tuomiolla ei näin ollen vaikuta mainitun päivämäärän jälkeiseen aikaan, joten ei ole tarpeen lausua siitä, onko kyseisen päätöksen vaikutukset pidettävä voimassa (ks. tuomio 11.7.2019, Klymenko v. neuvosto, T-274/18, EU:T:2019:509, 93 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

Oikeudenkäyntikulut

106 Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 134 artiklan 1 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska neuvosto on hävinnyt asian, se on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut kantajan vaatimusten mukaisesti.

Näillä perusteilla

UNIONIN YLEINEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto)

on ratkaissut asian seuraavasti:

1) **Ukrainan tilanteen johdosta tiettyihin henkilöihin, yhteisöihin ja elimiin kohdistettavista rajoittavista toimenpiteistä annetun päätöksen 2014/119/YUTP muuttamisesta 4.3.2019 annettu neuvoston päätös (YUTP) 2019/354 ja Ukrainan tilanteen johdosta tiettyihin henkilöihin, yhteisöihin ja elimiin kohdistettavista rajoittavista toimenpiteistä annetun asetuksen (EU) N:o 208/2014 täytäntöönpanosta 4.3.2019 annettu neuvoston täytäntöönpanoasetus (EU) 2019/352 kumotaan siltä osin kuin Oleksandr Viktorovych Klymenkon nimi on pysytetty luettelossa henkilöistä, yhteisöistä ja elimistä, joihin kyseisiä rajoittavia toimenpiteitä sovelletaan.**

2) **Euroopan unionin neuvosto velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.**

Spielmann Spineanu-Matei Mastroianni

Julistettiin Luxemburgissa 25 päivänä kesäkuuta 2020.

Allekirjoitukset